

Futbol Oyun Sistemlerinin Geçmişi, Bugünü ve Geleceği: Futbolun Evrimi

Alper Kartal¹

Özet

Yaşadığımız çağın en popüler sporu olan futbolu bu haline getiren birçok antrenör ve düşünür mevcuttur. Oynanma şekli açısından tüm sporlardan daha farklı olan futbol modern haliyle beraber 20. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamıştır ve o andan itibaren sürekli gelişim ve değişim içerisinde olmuştur. Tarih boyunca devrim niteliğinde pek çok oyun sistemi anlayışı benimsenmiştir. Antrenörler, antrenmanlar ve sistemler üzerine daha fazla yoğunlaşmışlardır Modern dönemde farklı kıta ve ülkelerden antrenörler kendi felsefelerini sahaya yansıtmışlardır. Antrenörler taktik sistemlerde, savunma ve hücum arasında denge kurmaya başlamıştır. Oyunu değiştirmeye kafa yoran, daha iyinin nasıl olacağını düşünen, mükemmelliği arayan antrenörlerin çoğalması ile futboldaki kalıpların dışına çıkmıştır. Geçmişin bilim ve teknolojisinde farklı yapıda olan futbol, günümüzde profesyonel antrenörlerin, profesyonel futbolcuların altında yüksek beklentili bir rekabet sporu halini almıştır. Gelecekte de bilim ve teknolojinin de yardımı ile daha da farklılaşması beklenmektedir futbol bir spordan fazlasıdır ve derinlemesine incelenmeyi hak etmektedir. Bu nedenle bu çalışmada futbol oyun sistemlerinin geçmişi, bugünü ve geleceği incelenmiştir.

Giriş

Foer, “Futbol Dünyayı Nasıl Açıklar” adlı kitabında futbol aşkının tamamen bir çılgınlığa dönüştüğünden bahseder. İyi futbol oynayamayan bir çocuğun sahanın içinde bir şekilde kalma isteği ile alakalı olan bir çılgınlıktır bu. Watson ise “Ayağa Oyna Ponpei” adlı kitabında futbolla yatıp kalkan adamlar, futbol için her şeyi yapabilir, hatta binlerce kilometre uzağa bile gidebilir diyerek farklı bir çılgınlık halinden bahsetmektedir. Futbolun kim tarafından tanımlandığı veya hangi çerçeveden bakıldığı fark etmeksizin en

1 Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, ORCID: 0000-0001-5209-5134

büyük gerçekliği kitleleri peşinden sürükleyen bir yanı olduğudur. Futbol, günümüzde ne kadar endüstriyel olsa da hala içinde tutku barındıran, her an sürprizlerle dolu olan ve sürekli değişim içinde olan bir spordur. Futbolcular oyunun gereklilikleri dahilinde komple sporculardır. Oyunun değişimi ve evrimini de bu sayede göğüsleyebilirler. Zamanın ruhu içerisinde değişim kaçınılmazdır, bu durum tabii ki spora ve spor özelinde futbolu da etkilemektedir. Geçmişte oyuncuların mevkileri, mevkilerin gereklilikleri, verilen görevler, alan ve adam paylaşımı ve hatta mevkilerdeki oyuncuların fiziksel özellikleri dahi belirli kalıplar içerisindeydi. Oyunu değiştirmeye kafa yoran, daha iyinin nasıl olacağını düşünen, mükemmelliği arayan antrenörler çoğalması ile futboldaki kalıpların dışına çıkmıştır. Günümüzde kaleciden başlayarak en uca kadar pas kabiliyeti yüksek olan, teknik ve atletizm özelliği yüksek oyuncular aranmakta. 1990'lı yıllarda veya 2000'lerin başlarında defans oyuncularından pas kabiliyeti yerine daha sert ve kesici özellikli oyuncular aranırken, artık teknik ve pres kırıcı özellikte pas kabiliyeti olan oyuncular tercih edilmektedir. Kenar oyuncuları sadece kenarlardan ileri, geri gitmek yerine orta saha gibi oynayan oyuncular olmuştur, forvet oyuncuları ise sadece ceza sahası içerisinde gol atan prototipte oyuncular olmaktan çıkmış, geriye doğru gelerek bağlantı yapan oyuncular haline gelmiştir. Oyunun değişmesinin öncülerinden olan Guardiola bu değişiklikleri farklılık oluşturmaktan ziyade rakip analizcilerin oyun yapısını çözdükten sonra takımını daha iyi noktaya götürmek üzerine yapmaktadır. Tottenham'ın 2023-2024 yılında anlaştığı teknik direktörü Postecoglou ise biraz da ironi yaparak “Sadece Pep’i taklit ediyorum” demiştir (Paton, 2024). Postecoglou'nun ironi ile yaptığı açıklama futboldaki teknik direktörler için gerçeği yansıtmaktadır. Birçok futbol adamı birbirinden etkilenerek futbolun evrimini gerçekleştirmiştir ve oyunun değişimine katkıda bulunmuştur. Günümüzde futbol sistemi geçmişe göre oldukça farklılaşmıştır. Oyuncuların kâğıt üzerinde mevkileri vardır ancak saha içerisinde bu mevkilerin dışında farklı görevleri yerine getirerek takımın başarısı için önemli rol oynarlar. Bu durum göz önüne alınarak bu araştırma futbol oyun sistemlerinin geçmiş, bugün ve gelecekteki evrimine odaklanmıştır.

1. Futbol

Hollandalı düşünür ve yazar Huizinga, insanların “oyun oynayan varlıklar” olduğu kavramını bizlere sunmuştur. Huizinga'ya göre oyun teması, eğlenmeyi ve keyif almayı seven insanlar için içgüdüselidir. Oyunlar aynı kurallar ve amaçlar doğrultusunda o oyunu oynamayı kabul eden insanlarla birlikte uygulanır ve insanları aynı frekansta yol aldırır. Belirli kurallar dâhilinde, amaç ve sonuç barındıran her şey oyuna dâhil olabilir

ve insanların eğlenmesini sağlayabilir (Bindesen ve Bindesen, 2020; Öztürk, 2021). Oyun, belirli bir amaç doğrultusunda insanların boş vakitlerinde, isteğe bağlı olarak, sosyalleşme amacıyla, heyecanın ortak olduğu, katılımcıları ve seyircileri etkisi altında tutan ve maddi bir çıkar gözetilmeyen zevkli aktiviteler bütünüdür (Türkmen, Genç ve Ceviz, 2021). Ülke yönetimleri, iki dünya savaşının insanlar üzerinde yarattığı olumsuz etkilerle başa çıkmayı, nüfusları dizginleyecek, oyalayacak, deşarj edecek unsurları da oyun ve eğlence yoluyla bulmuşlardır. Bu eğlence unsurlarının en büyüğünü de zekâ, beceri ve şans üçlemesini bünyesinde bulunduran futbol vaat etmiştir. Ancak zaman içerisinde bu eğlence unsuru yerini rekabet ve kazanma ortamına bırakmıştır. Oyun ve sporu birbirinden ayıran en önemli unsurlardan biri olan kural ve rekabet noktasıdır. Spor teorisini Guttman spor ve oyun arasındaki farkı şu sözlerle açıklar “Rekabetçi biçimde oynanan ve organize görünümüne sahip oyunlar, spordur”. Spor konusunda Huizinga ise “Spora getirilen aşırı kurallar ile eğlenme fikri yerini kazanma hırsına bırakmış ve oyunu toplumsallığa hatta küresel boyutlara taşımıştır” vurgusunu yapmıştır. Bu vurgudan en çok etkilenen spor dalı olan futbol, zaman içerisinde herkesin oynamaya meylettiği, rekabet ve kalitenin arttığı, oyuncuların daha profesyonelleştiği, sıradanlıktan uzaklaştığı ve kazanılan paraların milyar dolarlar ile ifade edildiği bir sektör halini almıştır (Gönül, 2019)

21. yüzyıl içerisinde futbolun anlamı spordan çok daha fazlası olmuştur. Futbol günümüzde kitleler oluşturan, toplumları kutuplaştıran veya birleştiren, insanları mutlu veya mutsuz eden, yaşam şeklini belirleyen, insanları etkileyen yani hayatın tam içerisinde yer alan bir olgudur. Futbolun bu derin anlamları sadece işin fiziksel ve fizyolojik boyutuyla açıklanamayacak kadar önemlidir. Ayrıca futbolun tanımını yaparken sadece kazanılan maçlar, kazanılan kupalar ve takımların anlık başarılarından da bahsedilemez daha ziyade hayatın içerisinde yer alan duygu geçişlerinden bahsetmek doğru bir yaklaşım olacaktır. Seyirciler ve futbola gönül vermiş milyarlarca takipçi futbolun onlarda oluşturduğu duyguları hatırlarlar. Hatıralarda kalan yoğun duygulardır futbol. Ve tam anlamıyla: Futbol, hayattır.

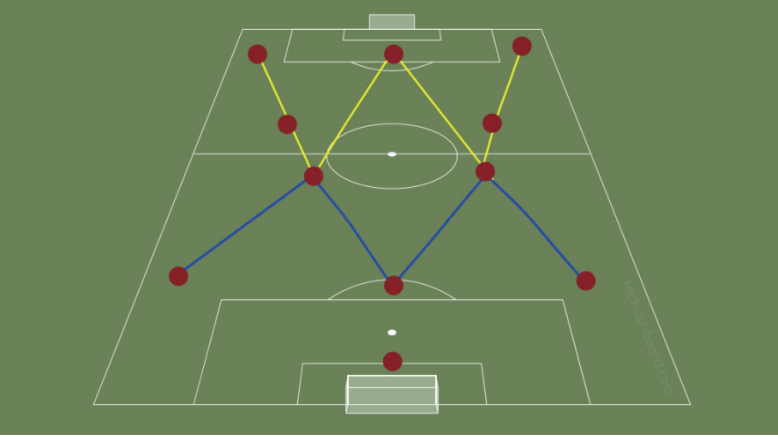
2. Futbolda Oyun Sistemleri

Futbolda oyun sistemleri, dünyadaki tüm alanlarda olduğu gibi geçmişten günümüze bir dönüşüm içerisinde. Üretilen taktiksel tezler karşı yaratılan anti-tezler, sistemlere cevap vermek için oluşturulan karşıt sistemler günümüz antrenörlerinin en fazla kafa yordukları konulardandır. Ünver (2022)'e göre günümüz döneminde futbol alanında yapılan çalışmaların, sporcu, antrenör ve spor kulüplerinin ilgisini çekmektedir.

Tarih boyunca devrim niteliğinde pek çok oyun sistemi anlayışı benimsenmiştir. Özellikle İskoçların oyunu paslaşarak oynama fikri sistemlerin ortaya çıkmasında önemli bir etken olmuştur. 1872 yılında Glasgow'da, İngiltere ve İskoçya arasında oynanan ilk resmi milli maçta İskoçya 2-2-6, İngiltere 1-1-8 sistemiyle oynamış ve bununla birlikte zamanla sistemlerde, savunma ve hücum arasında denge kurulmaya başlanmıştır (Kurak ve Açak, 2018). Bununla beraber 3-2-5 ve 2-3-2-3 sistemlerinin uygulanmasıyla günümüz oyun sistemlerinin çıkış noktası olan WM sistemine geçiş sağlanmıştır. WM sisteminin kullanılması ile takım antrenörleri bu sistemlerden yola çıkarak kendi sistemlerini kullanmaya başlamışlar ve farklı sistemler ortaya çıkmıştır. WM'den, Macar 4-2-4'üne, Hollanda total futboluna, Sacchi'nin alan savunmasını teorik bir yapıya oturtturarak, presi temellere dayandırmasına ve böylelikle topa sahip olmayı sentezlemesine kadar birçok taktiksel farklılık oluşmuştur (Wilson, 2021).

Mourinho “Şampiyonluklar ve galibiyetler, bir grup oyuncuyu eğitmenin, bir kulübü eğitmenin ve düşünce şekillerini değiştirmenin en iyi yoludur” demiştir. Ancak pragmatik yaklaşım olarak futbol sadece galibiyet odaklı olmamalıdır. Temelde oyunu değiştirmek bir yaklaşım olmalıdır. Sahada farklılık yaratmak, oyunun yapısını değiştirmek ve futbolculardan optimal düzeyde verim almak gibi maddeler pragmatik yaklaşım içinde sayılabilir (Momont ve ark. 2023). Pek çok kaybeden sistem ve antrenör burada gösterilebilir. Son yıllarda futbol tarihinin en büyük rekabetlerinin içerisinde yer alan Liverpool ve Manchester City rekabeti bu duruma en iyi örneklerden olmuştur. Klopp'un meşhur gegenpressing'i ile kurulan sistemde Liverpool 2018-2019 sezonunda 97 ve 2021-2022 sezonunda 92 puan toplayarak şampiyon olamamıştır. Bu nedenle antrenörlerin futbolda geliştirdikleri oyun sistemlerini sadece galibiyet üzerinden okuyamayız. Sonrasında gelen antrenörleri etkilemeleri ve onların futbol oyun sistemleri üzerinden yakaladığı başarılarla futbolu değiştirme niteliği taşıyabilir. Bu durumun en büyük örneklerinden bir tanesi de kurduğu oyun sistemleri ile birçok antrenörü etkileyen ancak en üst düzey lig seviyesinde çok fazla başarısı olmayan Marcelo Bielsa'dır. Oyun sistemleri maçtan maça, eldeki oyuncu profiline, rakibin oyuncu profiline ve hatta hava şartlarına göre bile kurulabilir. Spesifik taktiklerin, spesifik antrenörle özdeşleşmesinin yanı sıra (Ancelotti baklava 4-4-2, Gasperini 3-4-3, Klopp 4-3-3, Guardiola 4-2-3-1) futbol sistemleri bulunduğu coğrafyadan dahi etkilenir. Sistem her takımının beklentilerine, içinde buldukları duruma, teknik ve yönetsel anlayışa göre belirlenebilir. Antrenörlerin oyun anlayışı ve düşünce yapıları sistemi etkilemektedir. Oyunu değiştiren antrenörlerin oyun sistemleri maça başlarken belirli olsa da oyun içerisinde farklılık göstermektedir. Günümüzde

eskiye göre mevkisel bağılıklar ortadan kalkmış antrenörler takımlarındaki oyunculara sistemler içerisinde farklı roller vermişlerdir. Örneğin; 2023-2024 sezonunu Bundesliga'da şampiyon tamamlayan Bayer Leverkusen'in sistemi içerisinde kanat bekleri ceza sahası içerisinde çok fazla şekilde görülmüşlerdir, kanat bekleri aynı zamanda on numara pozisyonunda da konumlanmışlardır. Avrupa'da başka bir büyük ligin şampiyonu olan İnter, Scudetto'nun sahibi olurken defans oyuncularını ceza sahasına yakın, bek oyuncularını ise ceza sahası içerisinde konumlandırarak sahaya kâğıt üzerinde yazılan taktikten ziyade başka şeyler ortaya koymuştur. Bayer Leverkusen'in antrenörü Xabi Alonso ve İnter'in antrenörü olan Simeone İnzaghi kendi sistemlerini sahaya kusursuza yakın yansıtarak oyunu değiştiren antrenörlerden olmuşlardır. Geçmiş ve bugünü ayıran en önemli unsurlardan olan değişim futbol sahalarında yenilikçi antrenörler tarafından sıkça görülmekte ve şampiyonluk sayılarını etkilemektedir. Ligin en üstünde olabilmek için verilen mücadele her sene evrimleşerek gelişmektedir. Geçmiş şampiyonluklardan, günümüz şampiyonluklarına kadar olan süreçte antrenörler sistemler üzerinde adeta devrim yapmaktadırlar. Antrenörlerin saha içerisinde ürettikleri tezler ve karşı görüş olarak üretilen anti tezler geçmiş ve günümüzdeki sistemleri de etkilemektedir.

Resim 1. WM dizilişi

3. Geçmişte Şampiyon Takım Antrenörlerinin Oyun Sistemleri

“Futbolun Devrimci Antrenörleri” isimli kitapta Momont ve ark. (2023) antrenörlerin oyun hakkında yaptığı yeniliklerden ve sistemlerinden bahseder. Adları geçen antrenörlerin her biri kendi döneminde devrim niteliğinde yenilikler yapmış, kendinden sonra gelenleri etkilemiş, kendisini takip

ettirmiŖ veya karŖıt grŖler oluŖturarak oyunun geliŖimini saęlamıŖlardır. Bu tarz yenilikler genellikle büyük turnuvalarda ya da Ŗampiyonluklarda ortaya ıkmıŖtır. Futbol oyunu sürekli kendini yenilemektedir buda farklı Ŗampiyonların çıkmasına olanak sağlamaktadır. Ŗampiyon takımlar onları alıŖtıran antrenörlerden ayrı olarak dŖnlemez.

3.1. Roger Lemerre, Altın Gol-Fransa (Uefa Euro 2000)

Milenyuma girilirken son dünya kupası Ŗampiyonu Fransa turnuvasının en büyük favorilerinden biri olarak gösteriliyordu. İlk Ŗampiyonluęunu 1984 Avrupa Ŗampiyonasında yaŖayan horozlar, ikinci zafere ulaŖmak için oldukça istekliydi. Zinedine Zidane'nın en iyi performansı olarak gösterilen turnuvada Fransa, onu merkeze koyarak 4-2-3-1 veya 4-3-2-1 sistemi ile merkezi kalabalık tutarak bir oyun stili belirlemiŖtir. Fransa gruptaki Danimarka ve Hollanda maçlarında 4-2-3-1 sistemini kullanmıŖ, grubun bir diğer maçı olan Çekya (o dönemki adı ile ek Cumhuriyeti) ve yarı finaldeki Portekiz maçında ise 4-3-2-1 sistemi ile sahaya ıkmıŖtır. Merkezde Zidane'nın yaratıcılığı önünde Henry sürat ve bitiricilik özellikleri ile arkasında Deschamps ile Vieira'nın top kapma ve koŖu mesafe özelliklerini birleŖtiren antrenör Lemerre final maçında İtalya karŖısına ise 4-2-3-1 sistemi ile çıkararak kupayı Wiltord ve Trezeguet'in altın golyle kazanarak kupayı 16 sene sonra Fransa'ya gtrmŖtir (Cox, 2024). Turnuvasının ardından Lemerre yaptığı açıklamada "Bu atak futbolunun zaferidir" demiŖtir. Ayrıca bu turnuva altın gol uygulanan son turnuva olmuŖtur

Resim 2. Euro 2000, Fransa-İtalya final maçı sistem, diziliş (Maç kadroları Lineup 11 uygulaması kullanılarak yapılmıştır)

3.2. Jose Mourinho, Özel Biri-Porto (Şampiyonlar Ligi Final 2004)

Günümüz futbolu ile geçmiş futbolu en iyi ayırabileceğimiz noktalardan bir tanesi Şampiyonlar Ligi sahnesidir. Geçmiş dönemde Şampiyonlar Ligi'ni kazanmış (o dönemki adı ile Şampiyon Kulüpler Kupası) Nottingham Forest, Steaua Bukarest, Psv Eindhoven ve Kızılyıldız gibi takımların günümüz şartları içinde bu kupaya ulaşabilmesi mucizeden de ötedir. Bu takımlardan bir tanesi de daha yakın dönemde bu başarıyı yakalayan Jose Mourinho'nun Porto'sudur.

Porto 2004 yılında bir mucizeye imza atarak favori olmadığı Şampiyonlar Ligi'nde; Mourinho'nun kendini dünyaya tanıttık olan savunmaya dayalı oyun tarzı ile (ileri ki dönemlerde otobüs çekme terimi olarak dünya futbol literatürüne girecek olan oyun anlayışı) kupayı müzesine götürmüştür. Mourinho'nun, Porto'da savunmasındaki katı prensiplerle birlikte, akışkanlığı merkeze aldığı hücum prensipleri vardı. Porto o dönem baklava 4-4-2-sistemi ile kaptırılan toplarda kontra pres uygularken, kazandığı topları da en kısa şekilde üçüncü bölgede, Deco ile buluşturmaya çalışıyor ve hücum hattının artırdığı baskı ile savunma hattını adım adım öne çekiyordu. Baklava 4-4-

2 formasyonu, kanatlarda boşluk vermeye yatkın bir oyun anlayışıdır. Bu nedenle kenar baskılarına dikkat etmeli ve yönlendirme kanattan merkeze yapılmalıdır, Mourinho'nun Porto'su bunu çok iyi şekilde uygulamıştı. Jose Mourinho, Porto kariyerinde hemen hemen her maçta bu savunma disiplinini gösterdi. Fakat hücumda oyuncularına istedikleri özgürlükleri de verdi. Deco, Derlei ve McCarthy'nin etrafındaki Maniche ve Alenichev gibi oyuncularla Şampiyonlar Ligi'ni kazandı. Portekizli teknik adam, Porto'dan ayrılırken iyi bir savunma takımı yaratmış ve o savunma takımı iyi bir hücum takımını doğurmuştu (Pilavoğlu, 2021).

Resim 3. Şampiyonlar Ligi 2004, Porto-Monaco maçı sistem, diziliş

3.3. Arsene Wenger, Yenilmezler-Arsenal (Premier Lig 2003/2004)

Günümüzde dünyanın en çok takip edilen, en iyi futbol oynanan ve en iyi ligi olarak kabul edilen İngiltere Premier Lig geçmişte diğerlerinden bu kadar net çizgilerle ayrılmıyordu. Özellikle 2000'li yılların başında İtalyan futbolu ile rekabet içerisinde olan İngiliz futboluna o dönem daha çok uzun ve yüksek toplarla oynanan, geçişlerin 1. Bölgeden 3. Bölgeye direkt yapıldığı bir futbol anlayışı hâkimdi. Bu anlayış oyunu değiştireceklerden biri olan Arsene Wenger'in adaya ayak basması ile son bulacaktı. Fransız teknik adam 1996 yılında Arsenal'in menajeri olması ile Ada futbolunda bazı şeyler değişmişti.

Özellikle oyuncuların zayıflıkları üzerine özel driller yapmadığını fark eden Wenger bu tarz bireysel drill antrenmanlarını programa ekledi. Öncesinde dayanıklılık üzerine inşa edilen takımlar oyununun bütünü gerekliliklerini görmüş oldu. O dönem için devrim sayılabilecek sahanın uzunluğunu ve antrenmanın yoğunluğunu değiştirerek yaptığı antrenmanlar değişimin başlangıcıydı. Temel olarak bu değişikliklerle başlayan Wenger, futbol tarihine damgasını 2003-2004 sezonunda İncible (yenilmezler) Arsenal kadrosu ile vurmuştur. Klasik İngiliz futbolunun haricinde hızlı paslarla yer değiştirerek, kontra atak futboluna önem verdi. Özellikle de “Invincibles” o dönem savunma açısından da olağanüstüydü ve sadece 26 gol yemişti. Sol Campbell ve Kolo Toure defansta atletizmleri ve zekâ ile mükemmel bir karışımını oluştururken, Jens Lehmann kalede uluslararası bir klas sergiliyor ve Ashley Cole ile Lauren dinamik bir bek ikilisi oluşturuyordu. Ancak önemli olan sadece futbolcu kalitesi değil, aynı zamanda oyun kurma şekilleriydi. Gilberto Silva ve Vieira savunmayı korumakla görevlendirilmişti ve Cole ile Lauren hücum etme ve konusunda beklerden o dönem alınabilecek en iyisiydi. Pires ve Ljungberg sahada çalışkanlıkları ve topu takımda tutma karakterleri ile değişilmez parçalar oldular. Begkamp’ın olağanüstü tekniği ile Henry’nin hücumda bitiriciliği birleşince ortaya futbolun en muazzam hikâyelerinden biri ortaya çıkmıştı (Singh, 2023; Platt, 2023).

Resim 4. 2003/2004 İngiltere Premier Lig, Arsenal-Manchester United maçı sistem, diziliş

3.4. Pep Guardiola, Futbolun Değişimi-Barcelona (La Liga 2008/2009-2009/2010-2010/2011)

Günümüz futbolunun evriminde birçok antrenörün rolü vardır. Bu antrenörlerin başında Pep Guardiola gelmektedir. İspanyol teknik adam futbolun bugünkü şeklini almasında en önemli rolü oynayanlardandır. Pep'in taktiksel dehası ve oyuncu iletişimi onu diğer antrenörlerden başka noktaya koymuştur. Futbolculuğunun son döneminde Meksika'nın Dorados De Sinaloa takımına giden Pep, burada Ricardo La Volpe'den ilham almıştır. Ayrıca Marcelo Bielsa ve Johan Cryuff gibi antrenörlerden de ilham alan dahi antrenör kendinde mükemmel bir bütün oluşturmuştur (Momont ve ark. 2023). Bu etkileşimlerden en önemlisi belki de futbolu tamamen değiştiren fikir olan neredeyse her sekanstaki minimum dokunuşlarla top kontrolü ve pas akışı sağlanmasıdır. Guardiola'nın felsefesi Barcelona B takımını çalıştırdığı sırada başlamıştı ve böylelikle A takımın başına geçtiğinde kendisini diğerlerinden ayıracak olan fikirlere çoktan sahip olmuştu. Bu felsefe futbol literatürüne 'tiki-taka' olarak geçen futbol taktik anlayışıdır. Taktiğin merkezinde futbol topuna sahip olmak vardır. Buradaki fikir, bir takımın teknik üstünlüğünü ve pozisyon alma akıcılığını kullanarak rakiplerini alt etmek için topa sahip olmayı tekeline almasıdır. Bu taktiksel anlayış, tek dokunuşla pas atmaktır. Bu stratejiyi topu basit bir şekilde tutmaktan daha fazlası vardır. Pep Guardiola'nın, Barcelona 4-3-3'ünde Tiki-taka sadece topu oyuncular arasında hızlıca dolaştırmak değil, pozisyon değiştirmek ve başkalarının faydalanması için alan ve pas yolları yaratabilecek akıllı hareketlerle ilgilidir. Topa sahip olma durumunda, sahayı rakip için mümkün olduğunca büyütürken, topa sahip olduklarında mümkün olduğunca küçültmekle ilgilidir.

Pep Guardiola, Barcelona'nın başına geçtiği ilk sezonda belki de Avrupa futbol tarihinin en başarılı sezonunun altına imza atarak takvim yılında 6 kupayı müzesine götürdü. Barcelona'ya 3 sene üst La Liga (08/09- 09/10-10/11) ve iki tane Şampiyonlar Ligi (08/09 – 10/11) ile veda eden Guardiola ardından kendi adını ve fikirlerini büyütecek olan Bayern Münih'e geçti (Bairner, 2023).

Resim 5. 2008/2009 İspanya La Liga, Barcelona-Real Madrid maçı sistem, diziliş

3.4.1. Pep Guardiola-Mutlak Değer ve Bayern Münih (Bundesliga 2013/2014-2014/2015-2015/2016)

Pep Guardiola, 2013 yılında Barcelona'daki hükümdarlığının ardından başka bir hükümdarlık için Munich'in yolunu tutmuştu. 3 sezon boyunca Bayern Munich'in yedek kulübesinde olan Pep, burada 3 Bundesliga, 2 Almanya Kupası, 1 Uefa Süper Kupası, 1 Fifa kulüpler Dünya Kupası kazanarak adını Bayern Munich ve futbol tarihine bir kez daha altın harflerle yazdırmıştı. Guardiola başarısının sinyallerini ilk basın toplantısında şu sözlerle ifade etmişti, "Hazırım, Barça'da geçirdiğim yıllar harikaydı ama yeni mücadeleye ihtiyacım vardı. Bayern bana bu fırsatı verdi"

Guardiola'nın Münih'e geldiğinde imzalamakta ısrarcı olduğu tek oyuncu olan Thiago Alcantara, 4-1-4-1 dizilişinde kilit oyuncu olarak Franck Ribery, Toni Kroos, Mario Götze ve Thomas Müller'i destekliyordu, Arjen Robben'in kondisyonu elverdiği ölçüde alternatif oluşturması, Philipp Lahm ve Bastian Schweinsteiger'in savunmanın önünde taktiksel esneklik sunması ve 4-2-3-1'in Bayern'deki ilk sezonunun sonlarına doğru norm haline gelmesiyle Guardiola'nın çok sayıda yetenekli oyuncusu olmuştu. Guardiola'nın başlangıçta tercih ettiği diziliş 4-3-3'tü ve tek bir tutucu orta saha oyuncusu vardı. Zaman zaman geleneksel anlamda bir forvetten

tamamen vazgeçti ve sahte 9 taktiğini ortaya çıkardı. Bayern ise son sezonlarda savunmayı iki derin orta saha oyuncusunun koruduğu, hücum oyununun kanatlardan geliştirildiği ve gol atan bir santraforun etrafında şekillendiği 4-2-3-1 dizilişini tercih etti. Guardiola Munich'te 3 harika sezonun geçirdi ancak o sezonlarda bir Şampiyonlar Ligi kazanamamış olması onu başka maceranın içine attı. Guardiola, Bayern'in ardından çok istediği kupa için Manchester City'nin yolunu tuttu.

Resim 6. 2014/2015 Bundesliga, Bayern Münih-Borussia Dortmund maçı sistem, diziliş

3.5. Jurgen Klopp, Başlangıç-Borussia Dortmund (Bundesliga 2010/2011-2011/2012)

Karizmatik Alman antrenör Jurgen Klopp, adını dünyaya duyuracağı Borussia Dortmund'da 2008-2015 yılları arasında çalışmıştır. Borussia Dortmund'u yoktan var ederek Bundesliga şampiyonluklarına ve Şampiyonlar Ligi finaline taşıdı. Ülkenin en büyüğüne (Bayern Münih) kafa tutarak yıllar içerisinde yazdığı peri masalları onun bir Dortmund efsanesi olmasını sağladı. Bu masalların en özellerinden bir tanesi 2011/2012 sezonunda çifte kupalı (Bundesliga ve Almanya Kupası) sezonda gelmiştir. Klopp, futbolu değiştiren, futbola yenilikler getiren, oyunda taktiksel devrimler yapmış antrenörlerin başında gelmektedir. Dortmund yıllarında, kendi alametifarikası olan gegenpressingi, (topu geri kazanmak için yoğun

ve ani pres yapmayı içerir. Bu taktik rakibin oyun kurmasını bozmayı ve hızlı hücum fırsatları yaratmayı amaçlar) yüksek tempo ve direk oyunu, birlikte hareket eden hareketli orta sahası, dinamik ön hattı, defansif organizasyonu ve esnek oyun formasyonlarını takımında uygulatmış ve futbol tarihinin en özel lig şampiyonluklarından iki tanesini üst üste kazanmıştır (2010-2011/2011-2012). Genelde 4-2-3-1 formasyonunda sahaya çıkan Klopp'un öğrencileri taktiksel formasyondaki değişikliklerle rakibe göre 4-4-2 ve 4-3-3 formasyonları ile de sahada yer almıştır (Bergman, 2020). Elinde bulunan kadroyu geliştirmesi ve başarı yakalaması Klopp'u sonraki yıllarında da tanımlayacak özelliklerinden biri olmuştur. Dortmund yıllarında da tarihin en özel kadrolarından birini yaratan Klopp'un kilit oyuncularını, defans hattında sadece kuvvetli özelliği ile değil aynı zamanda oyun kurulumu ile de öne çıkan Hummels, orta sahada kazandığı toplarla atak başlatan ikili Bender ve İlkay Gündoğan, önlerinde yaratıcı oyuncular Götze ve Kagawa, kanat oyununda içe kat eden Reus ve en uçta fiziksel kapasitesi ile tekniğini de öne çıkaran Lewandowski olmuştur (Honigstein, 2017; Williams, 2013). Dortmund'da Şampiyonlar Ligi'ni finalde kaybeden Klopp son sezonunda yaşadığı düşüşün ardından Dortmund'dan ayrıldı ve hikayesinin geri kalanını en özel şekilde yazmak için Liverpool'un yolunu tuttu.

Resim 7. 2011/2012 Bundesliga, Borussia Dortmund-Bayern Münih maçı sistem, diziliş

3.5.1. Jurgen Klopp, Bir Peri Masalı-Liverpool (Premier Lig 2019/2020).

“Tüm muhteşem hikayeler iki şekilde başlar: Ya bir insan yolculuğa çıkar, ya da şehre bir yabancı gelir.” Tolstoy’a atfedilen bu cümlenin gerçek sahibi bilinmemekte ancak bu cümlenin günümüzde bir sahibi olsaydı büyük olasılıkla bu bir Liverpool taraftarı olurdu.

Klopp, Dortmund’dan ayrılırken arkasında büyük bir miras bırakmıştı ve Bayern hegemonyasını yıkmıştı. Sırada bir başka meydan okuma vardı ve o dünyanın en zor ligi olan Premier Lig’e, Liverpool’u eski günlerine döndürmek için gelmişti. Herkes için çok büyük bir meydan okuma olan bu birliktelik yıllar içerisinde büyük bir aşka ve efsaneye dönüşecekti. Liverpool, Jurgen Klopp’la anlaşmadan önce 25 senedir Premier Lig’i kazanamıyordu. İngiltere’nin en büyüğü olan futbol kulübü bu yıllar içerisinde birkaç kez şampiyonluğa yaklaşmıştı ancak 2008/2009 sezonunda Manchester United’a geçilen kırmızılar, 2013/2014 sezonunda ise Gerrard’ın dramatik şekilde ayağının kayması sonucunda şampiyonluğu bu kez de Manchester’ın mavilerine yani Manchester City’e kaptırmıştı. Sancılarla, acılarla geçen yıllar sonrasında, heybesinde Dortmund’da başardıkları ile şehre gelen Klopp, Liverpool’a imza günü olan 9 Ekim 2015’te ilk basın toplantısında şampiyonluk sorusu üzerine şu açıklamayı yapmıştı: “En önemli olan şey gelişmek, şu anda ki durumdan dolayı değil ancak geçen sezon yaşanan durumdan dolayı. Şu an yeniden başlamak için iyi bir an. Şu an Premier Lig’i sene sonunda kimin kazanacağı önemli değil, kimse bilemez. Önemli olan kendi oyunumuzu oynamak, özgüvenli olmak ve insanlara güvenmek. Oyuncuların farkı hissetmesi önemli. Şüphe edenlerden, inananlara doğru değişmemiz lazım”. Ayrıca Klopp şampiyonluk hakkında; “İnsanların siz geldiğiniz zaman ne düşündükleri değil, siz giderken ne düşündükleri daha önemlidir. Lütfen üstünde çalışmamıza izin verin. Bugün başlıyoruz, zor ligde büyük takımlara karşı olacağız ama özel Liverpool tarzıyla başarabiliriz. Zamana ihtiyacımız var bir 25 sene daha demiyorum ama dört yıl içerisinde kulübe bir Premier Lig kazandırabilirim” demiştir (Skysport, 2015). Yıllar içerisinde Klopp ne dediyse yaptı Liverpool’a onca acılardan sonra tamda dediği tarihte Premier Lig kazandırdı. Aslında sadece bir tane ile kalmayabilirdi, Klopp’un öğrencileri şampiyonluk oldukları 2019/2020 sezonundan bir önce 2018/2019’da 97 puan toplamışlardı ayrıca 2021/2022 sezonunda 92 puan ile 2. Sırada yer almışlardı. Dünya genelinde 97 veya 92 puan toplayan takımların çoğunun ligde şampiyon olabileceği ortamda Guardiola’nın City’si Klopp’un en büyük engeliydi. Liverpool’da oynattığı futbolu “Heavy Metal” müziğe benzeten Klopp, önde baskı ile top kazanarak atak üzerine atak yapmayı, yoğunluğu, hızlı futbolu takımına

mükemmel şekilde uygulamıştır. Dortmund'da olduğu gibi Liverpool'da da oyuncularını kendi yıldızlaştıran ve sisteme oturtan Alman antrenör, birkaç senenin ardından kendi 4-3-3 sistemini yaratmak için şampiyonlukta kilit rol oynayan oyuncuları sırasıyla Sadio Mane (Southampton), Joel Matip (bonservissiz), Georiginio Wijnaldum (NewcastleUnited), Mohamed Salah (Roma), Andy Robertson (Hull City), Virgil Van Dijk (Southampton), Fabinho (Monaco) ve Alisson Becker (Roma) transfer etmiştir (Lfchistory, 2024). Yarattığı 4-3-3 formasyonunda Klopp, gegenpressi üst düzeyde yapan bir takım yarattı, kontra ataklarla, hızlı geçiş hücumlarıyla rakipleri dengesiz yakalayan Liverpool harika bir geçiş ve yoğunluk takımıydı. Liverpool, önde baskı ve alan daraltmalarla birlikte topu çok hızlı kazanarak, hızlı hücumlar organize etti (Neveling, 2022). Klopp, yarattığı takımla beraber 1 Şampiyonlar Ligi, 1 Uefa Süper Kupası, 1 Fifa Kluüpler Dünya Kupası, 1 Premier Lig, 1 İngiltere Kupası ve 2 İngiltere Lig Kupası kazandı. Son senesinde kendi deyişimiyle "Liverpool 2.0"ı yaratan Klopp 2023/2024 sezonunda bir kez daha şampiyonluk yarışının içerisinde yer aldı. Bu sezon itibari ile antrenörlüğe ara veren karizmatik Alman'ın efsaneleşeceği sonraki durağı tüm futbol severler merakla beklemekte.

Resim 8. 2019/2020 sezonu Premier Lig, Liverpool-Manchester City maçı sistem, diziliş

3.6. Diego Simeone, Hisler- Atletico Madrid (La Liga 2013/2014-2020/2021)

Tutku, inanç, azim, hırs; Arjantinli antrenörü en iyi anlatan kelimeler olabilir. Futbolculuk zamanında saha içinde, antrenörlük zamanında ise saha kenarında Diego Simeone'yi her zaman oyuna karşı olan bu hisler ile tanımlıyoruz. Belki de bu hisler olmasa 2013/2014 sezonunda gelen, tarihin en inanılmaz şampiyonluk yürüyüşü de olmayabilirdi. Diego Simeone'nin, Atletico'su o yıllarda La Liga'yi kazanırken en büyük rakiplerinden bir tanesi Cristiano Ronaldo'lu, Real Madrid, bir diğeri ise Messi'li, Barcelona'ydı. Tarihin en unutulmaz şampiyonluklarından biri olan 13/14 senesinde Atletico Madrid, 90 puan toplayarak en yakın rakipleri, Real Madrid ve Barcelona'nın 3 puan önünde ipi göğüslemişti. Aynı sene içerisinde Şampiyonlar Ligi'nde final oynayan Atletico Madrid, bu kez başkentin diğer temsilcisi, Real Madrid'e uzatmalarda 4-1'lik skorla geçilmişti. Simeone'nin kusursuz 4-4-2 sistemi futbolda bu tarz başarıların gelmesinde sistemin ve disiplinli oyunun ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Keza, Arrigo Sacchi'den alınan ilhamla oynatılan 4-4-2 düzenindeki oyun; yüksek pres yapılabilen, oyunu empoze edebilen, hareket halinde olan bir takımın ortaya çıkmasını sağlamıştı. Tüm takımın birlikte hareket ettiği kompakt bir oyunda, oyuncular sanki hayali bir iplikle bağlıymış gibi bir arada durmalıydı (Momont ve ark. 2022). Tüm takımın 40-45 metrede konumlandığı, bloklar arası boşluğa dikkat edildiği ve oyuncuların arasına rakip takım oyuncularından kimsenin giremediği Atletico Madrid'de savunma liderleri Diego Godin ve Joao Miranda'dan oluşurken, kanat bekleri Juanfran ve Felipe Luis, orta saha Koke, Gabi, Arda, Mendes ve forvet hattı süper golcüler David Villa ve Diego Costa ikilisinden oluşmaktaydı. La Liga şampiyonluk başarısını Diego Simeone ile iki kez elde eden Atleti, ikincisini 2020/2021 sezonunda elde etmiştir. O sezon Atleti'yi 3'lü ve 4'lü savunma şekillerinde sahaya çıkaran Diego Simeone takımından maksimum faydayı sağlamıştır. Sezonun yıldızlarından Luis Suarez'in Atletico Madrid'de bulunduğu ilk sezonunda şampiyonluk yaşaması da sezonun hikayelerinden biri olmuştur. Simeone, Atletico Madrid'e imza attığı ilk andan itibaren taktik disiplini, savunma tarzı oyunu, pragmatistliği ve rasyonel yaklaşımlarıyla toplamda 8 kupa kazanmıştır. 2'şer kez La Liga, Uefa Avrupa Ligi, Uefa Süper Kupa kazanan Arjantin'li, 1'er kez de İspanya kupası ve İspanya Süper Kupası kazanmıştır. 2023/2024 sezonuna da Atletico Madrid'de devam edecek olan Diego Simeone'nin devlerle savaşını bir kez daha merakla bekliyoruz.

Resim 9. 2013/2014 La Liga, Atletico Madrid- Barcelona maçı sistem, diziliş

4. Günümüzde Şampiyon Takım Antrenörlerinin Oyun Sistemleri

Son yıllarda taktiksel formasyon üzerine olan çalışmalar artış göstermiştir. Taktik faktörler (oyun dizilişi, oyuncunun pozisyonu vb.) sahada oyuncuların yapısını etkilemektedir. Oyuncular pozisyonlarına göre farklı fizyolojik ve fiziksel değer ortaya koymaktadırlar. Yapılan çalışmalarda bu durumları ortaya koymaktadır. Farklı oyun sistemlerinde oyuncuların maç performansları farklılaşabilmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde 3-5-2 sisteminde fiziksel maç performansının 4-4-2 sistemine kıyasla daha yüksek seviyede görüldüğü ortaya konmuştur. Ayrıca 4-4-2 sisteminde, 4-3-3-sistemine göre oyuncuların daha az koşu mesafesi ve daha az yüksek şiddetli iş ürettiği ortaya konmuştur (Forcher ve ark. 2022; Brdaley ve ark. 2011). Taktiksel dizilim üzerine yapılan başka bir çalışmada ise Arjol-Serrano ve ark. 4-4-2 sisteminde 4-2-3-1 sistemine göre daha fazla pas yapıldığını ortaya koymuştur.

Günümüz futbolunu geçmiş futbolundan ayıran en büyük özelliklerin başında gelen taktiksel dizilim üzerine olan bu çalışmalar antrenörler tarafından da dikkatle takip edilmektedir. Artık dizilim sadece kâğıt üzerinde görüldüğü futbolda Simeone Inzaghi ve Xbi Alonso gibi antrenörler büyük farklılıklar yaratmaktadır. Her iki antrenörde 3'lü savunma taktiğini tercih

etmektedir. Ancak saha diziliminde Simeone'nin Inter'inde stoper oyuncuları önde konumlanırken, Alonso'nun Leverkusen'inde ise bek oyuncuları ceza sahası içine konumlanarak farklı 2-3-5 dizilimini ortaya koymaktadırlar. Her iki antrenörde taktiksel farklılıklar yaratarak kariyerlerindeki ilk lig şampiyonluklarına 2023-2024 sezonunda ulaşmışlardır.

4.1. Simeone Inzaghi, Uсталık- Inter (Serie A 2023/2024)

Simeone Inzaghi futbolculuğunda abisi Flippo Inzaghi'nin gölgesinde kalmış, Lazio kariyerinde aldığı kupalar onu abisinin önüne çıkaramamıştır. Kardeşlerin antrenörlük kariyerleri ise futbolculuk kariyerlerinin tam tersi oldu. Küçük kardeş Simeone futbol bıraktığı yer olan Lazio Primavera'da (U-19) antrenörlük kariyerine başlamış, ardından A takıma yükselerek Lazio'da geçtiğimiz senelerde 1 İtalya kupası ve 2 İtalya Süper Kupası kazanarak başkente, İnter'e gemiştir. İnter'le ilk senesinde (2021/2022 sezonu) İtalya Kupası'nı almasına rağmen ligde en büyük rakibi Milan'a geçilerek kendini eleştirilerin ortasında bulmuştur. Simeone ikinci senesinde yine İtalya Kupası'nı müzesine götürmesine rağmen bu kez de ligde Napoli'ye geçilerek bir kez daha eleştirileri almıştır. Ancak 2022/2023 sezonunda Simeone'nin 3-5-2 sistemindeki oyun planını sahaya iyice oturtması ve Şampiyonlar Ligi'ni, Manchester City'e karşı iyi bir oyun ile finalde kaybetmesi, Simeone'nin, İnter yönetimine karşı kredisini sürdürmesini sağlamıştır. Simeone ile yola devam etmenin doğru karar olduğunu sezon sonu anlayacak olan İnter yönetimi oyuncu transferi konusunda da 2023/2024 sezonuna başlarken doğru kararlar almışlardır. Kale ve Stoper mevkisini 2022/2023 sezonunda Bayern Münih'le şampiyon tamamlayan Yann Sommer ve Benjamin Pavard'la dolduran yönetim, forvet mevkisini ise Lukaku ve Dzeko'nun takımdan ayrılmasının ardından Marcus Thuram ile doldurmuştur. Stoper mevkisini bir diğer transferi Lazio'dan tecrübeli stoper Francesco Acerbi ile yapan yönetim. Simeone'nin 3-5-2'sinde kadro derinliği yaratmak adına ise bu sistemi iyi bilen oyuncular olarak Juan Cuadrado, Alexis Sanchez ve Marko Arnautovic gibi oyuncuları ise bedelsiz olarak kadrosuna katmıştır. Bir sezon öncenin Şampiyonlar Ligi finalisti bu kez ne olursa olsun Scudetto'yu kazanmak için sahaya çıkacaktı, öyle de oldu. 2023/2024 sezonunu hem oyun hem puan farkı ile mutlak üstünlük ile tamamlayan İnter, Simeone'nin üçüncü sezonunda eksik olan parçayı tamamlayarak Scudetto'yu kazanan taraf oldu. 25. Kez şampiyon olan İnter'in şampiyonluğu garantilediği maçta sezona yakışır bir şekilde en büyük rakibi Milan'a karşı gelmişti. Sezonun ilk maçından final maçı olan Milan maçına kadar, kusursuz 3-5-2 sisteminde, geriden-direk, hızlı oyun kurulumunu ve kanat bekleriyle ofansif yaratıcılığı başarılı bir şekilde uygulayan Simeone'nin öğrencileri hem ofansif hem

defansif olarak çok yönlüydüler. Hakan Çalhanoğlu'nun yeni rolüne iyice adapte olduğu sezon, onun 6 numara pozisyonunda (registra) sezonun en iyisi olmasını sağlamıştır. Orta sahada bir diğer isim Nicolo Barella'nın oyunu iki yönlü oynaması, Pavard'ın ve Bastoni'nin 3'lü savunmada ileri doğru çıkarak rakibin yarı sahasında konumlanmaları, sol kanat bek olarak oynayan Di Marco'nun rakip ceza sahasına girişleri, çizgiden yaptığı ortalar ve ekstra ofansif katkıları, sezonun yıldızlarından takım kaptanı Lautaro Martinez'in, Marcus Thuram'la beraber oluşturduğu kusursuz çift forvet düzeni İnter'in şampiyonluktaki kilit noktaları olmuştur. 3-5-2 düzeninden 2-3-5'e kusursuz geçişle Scudetto'yu kazanan İnter önümüzdeki sezonda ligin en büyük favorileri arasında olacaktır.

Resim 10. 2023/2024 sezonu Serie A, İnter-Milan maçı sistem, diziliş

4.2. Xabi Alonso, Tarihte İlk-Bayer Leverkusen (Bundesliga 2023/2024)

Xabi Alonso Ekim 2022'de, Bayer Leverkusen'e imza attığında, çoğu kişi onun ilk tam sezonunda şampiyonluk ipini göğüsleyeceğine inanmıyordu. Bu durum Alonso'nun potansiyeli haricinde, Bayer Leverkusen'in kötü özgeçmişi ile de alakalıydı. Öyle ki takım 2001/2002 sezonunda kaliteli kadrosu ve oyunuyla herkesin dikkatini çekmiş, 3 kupada birden olağanüstü işlere imza atmış ancak finallerde kaybetmişti. 33. haftaya kadar lider gelen

Leverkusen, sonndan bir hafta önce ligu 15. sırada bitirecek olan Nürnberg'e kaybederek liderliği bıraktı o sene Borussia Dortmund şampiyonluğa uzandı. Almanya Kupası'nda ise Finalde Schalke 04'le karşılaşan Bayer Leverkusen maçı 4-2 kaybetti. 4 Mayıs'ta ligu kaybeden takım sadece bir hafta içinde 11 Mayıs'ta bu kez kupayı da elinden kaçırdı. Aynı sezon Şampiyonlar Ligi finalinde Real Madrid'e 2-1 kaybeden Leverkusen tramvaların takımı olmuştı (Şahin, 2024). Bu nedenlerle "Neverkusen" lakabı takılan takım Xabi Alonso önderliğinde 2023/2024 sezonuna ne kadar iyi başlamış olsa da genel kanı geçileceği düşüncesindeydi. Ancak öyle olmadı. Xabi Alonso'nun Leverkusen'i mucizevi başarısıyla tarihinde ilk kez Bundesliga şampiyonluğuna ulaştı. Hem de bunu namağlup bir şekilde başardı. Aynı zamanda Uefa Avrupa Ligi'nde final oynayan Leverkusen, sezondaki tek mağlubiyetini finalde Atalanta'ya karşı aldı. Tarih yazan ve Avrupa futbolunu bu sezon derinden sarsan Alonso, bunu hücum oyunundaki beceri, set oyunu ve hızlı kontra ataklara bağlı olarak başardı. Xabi Alonso kendini bir sezonda elit teknik direktörler listesini sokarken, oyun taktik formasyonunda 3-4-3 dizilimini tercih etti. Savunmada sezonda yeri değişmeyen tek oyuncu olan Tah 3'lü savunmanın merkezinde risksiz paslarıyla oyunu yönlendiren kişiydi (Kale, 2024). Alonso, sezon genelinde Tah ile beraber oynayan diğer iki stoper olan Kossounou ve Tapsoba ile beraber fiziksel kalite üstünlük yarattı. Kanat bekleri Jeremie Frimpong ve Alex Grimaldo ile beraber hücum oyununda 3-2-5'i yaratan Leverkusen, bu oyunculardan sezon boyunca çok yüksek skor katkısı aldı. Açık alanda sürati ile fark yaratan, ceza sahası içerisinde ekstra adam rolünde olan Frimpong ve oyun kurulumuna katkı yapan, pas kalitesi yüksek olan Grimaldo oyunun en önemli rollerini oluşturdular. İki kanat bekin ileri giderek 3-2-5 oluşturduğu Leverkusen'de orta saha ikilisi Granit Xhaka ve Robert Andrich ikilisindeydi. Oyunu yönlendiren ve kanatlara yaklaşılarak üçgenleri oluşturan, bağlantıları sağlayan ikiliden Xhaka, oyunda ki bu sezon olgunluğu ile şampiyonluğun baş mimarlarından oldu. Sezonun yıldızı Florian Wirtz saha içerisindeki özgürlüğü ve dar alanda tekniği ile Leverkusen'e büyük katkı verdi. Sakatlanmadan önce Boniface'in forvette gösterdiği performans ve gol oranı da sezondaki kilit rollerdendi.

Alonso, Leverkusen'de çok fazla topsuz koşu, çok yönlülük, rollerde farklılık ve oyun sistemi ile oyunu Avrupa'da bu sezon değiştirdi. Adı Liverpool'a anılan İspanyol antrenör bir sezon daha Bayer Leverkusen'de kalmayı tercih etti. Xabi Alonso'nun futbolu ne yönde değiştireceğini önümüzdeki senelerde daha iyi göreceğiz.

Resim 11. 2023/2024 Bundesliga, Bayer Leverkusen-Bayern Mönih maçı sistem, diziliş

Sonuç

Fifa, dünya genelinde 240 milyon insanın futbol oynadığını ve daha fazlasının futbol izlediğini belirtmektedir. Sayısal olarak milyonların hatta milyarların telaffuz edildiği futbol, insanların hayatlarına sadece bir spor olarak girmemiştir. Öyle ki 1994 yılındaki iç savaş sonrasında Ruanda devlet başkanı Paul Kagame “Savaş sonrası, futbolu, Ruanda halkı için birleştirici bir güç olarak kullandık” demiştir. Dünyanın neresinde olursa olsun futbol, bir spordan daha fazlasıdır ve her geçen gün gelişmeye devam etmektedir. Futbolun rekabetçi yanı antrenörler tarafından körüklenmektedir. Günümüz futbolunda sistemler yerine rollerin görevi ön plandadır. Antrenörler takımını hangi sistemde sahaya sürerse sürsün artık futbolculara verilen roller sistemlerin önüne geçmiştir. Futbolcular adete sahada sanatını icra eden sanatçılara dönüşmüştür. Ayakkabı tamirciliğinden bir dönem dünyanın zirvesine çıkan eski Milan ve İtalya Milli takım antrenörü Arrigo Sacchi bir röportaj esnasında futbol ve gelişim hakkında şöyle demiştir; “Mükemmellik kültürü, her geçen gün kendinizi sorgulamaya ve dolayısıyla sizi güncel kalmaya itiyor.”

Futbolun evrimi her yirmi yılda bir görülmektedir. Sacchi; “Rimini ve Milan’daki antrenörlük yıllarında aynı yöntemlerle mi antrenörlük yaptınız?”

sorusu üzerine ise; “Aynı yöntemleri kullansaydım yirmi yıl sonra elimde kaybolmuş yıllar olurdu” cevabını vermiştir. Bu değişim yaşanmasa futbola karşı hissettiğimiz bu heyecan, tutku ve sevgide olmazdı. Farklı sistemler, farklı oyun şemaları, farklı stiller ve farklı antrenörler bu süreklilik futbolun her an canlı kalmasını sağlamakta. Hiç kuşku yok ki futbol ve oyun sistemleri geçmişte olduğu gibi bugün ve gelecekte sürekli olarak yenilenecek. Bunun en büyük kanıtı Sacchi’nin aynı röportaj esnasında söylediği şu cümlede saklı “Tüm sanatsal hareketler gibi futbol da evrim geçirmek zorundadır. Aksi takdirde üç milyar insan her hafta sonu zamanını boşa harcamış olur.”

Futbol insan var olduğu sürece olacak ve futbol araştırmaları da öyle.

Kaynaklar

- Arjol-Serrano, J.L., Lampre, M., Díez, A. (2021). The Influence of Playing Formation on Physical Demands and Technical-Tactical Actions According to Playing Positions in an Elite Soccer Team. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 18-21
- Bairner, R. (2023). <https://www.goal.com/en/news/what-is-tiki-taka-barcelona-spain-tactics/5f3qumd4uank198jwik1ww8mr> erişim tarihi: 27.06.2024
- Bergman, M. (2020). <https://totalfootballanalysis.com/article/klopp-his-tactical-evolution-from-dortmund-to-liverpool-tactical-analysis-tactics> erişim tarihi: 2.7.2024
- Bindesen, Z.V., Bindesen, M.A. (2020). İnsan, Spor ve Felsefe. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(4): 1-12.
- Bradley, P.S., Carling, C., Archer, D.T. (2011). The effect of playing formation on high-intensity running and technical profiles in English FA Premier League soccer matches. *Journal of Sports Sciences*, 29: 821–830.
- Cox, M. (2024). <https://www.nytimes.com/athletic/5339395/2024/03/17/how-france-won-euro-2000/> erişim tarihi: 23.06.2024
- Foer, F. (2004). Futbol Dünyayı Nasıl Açıklar?. İthaki, İstanbul. 9-237.
- Forcher, L., Forcher, L., Wasche, H., Jekauc, D., Woll, A., Altmann, S. (2022). The Influence of Tactical Formation on Physical and Technical Match Performance in Male Soccer: A Systematic Review. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 2-53.
- Gönül, G.E. (2019). Johan Huizinga'nın Homo Ludens'i. *Söylem Filoloji Dergisi*, 4(2): 582-585.
- Honigstein, R. (2017). Bring the Noise: The Jurgen Klopp Story. Nation Books. 11-110.
- <https://www.lfchistory.net/Transfers/ByManager/28/1> erişim tarihi: 3.7.2024
- <https://www.skysports.com/football/news/11669/10022903/read-jurgen-klopps-first-interview-as-liverpool-manager> erişim tarihi: 3.7.2024
- Kale, M.A. (2024). <https://www.milliyet.com.tr/skorer/yenilmez-armada-bayer-leverkusende-tarih-yazan-turk-devin-ozek-7116023> erişim tarihi: 10.7.2024.
- Kurak, K., Açak, M. (2018). 2016 Avrupa Futbol Şampiyonasında en Başarılı Dört Takımın Oyun Sistemleri ile Hücum Varyasyonlarının İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3): 1-10.
- Momont, J., Kuchly, C., Cosmidis, R. (2023). Futbolun Devrimci Antrenörleri. Profil Kitap. İstanbul. 7-142.
- Neveling, E. (2022). Jürgen. Profil Kitap. İstanbul. 433-461.
- Öztürk, A. (2021). Futbolun Felsefesi. Amadeo Yayınları. İstanbul. 1-3.

- Paton, E. (2024). <https://www.thenational.scot/sport/23749506.ange-postecoglou-issues-copying-pep-spurs-style-quip/> erişim tarihi: 10.6.2024
- Pilavoğlu, A.A. (2021). <https://socratesdergi.com/yazi/mourinhonun-done-mi-gecti-mi> erişim tarihi: 26.06.2024
- Platt, O. (2023). <https://www.goal.com/en/news/arsenal-invincibles-how-wengers-2003-04-gunners-went-a-season-without-defeat/1xkm3tgyvsbjj1wzrewhqz0liu>
- Singh, S (2023). <https://medium.com/@palashsingh998/how-arsene-wenger-changed-english-football-3dfa745fc8b5> erişim tarihi: 26.06.2024
- Şahin, Y. (2024). <https://www.ntvspor.net/futbol/travmalarini-yenen-takim-bayer-leverkusen-in-tatsiz-lakaplarinin-hikayesi-661e987f0117e9005f015fd7> erişim tarihi: 10.7.2024.
- Türkmen M, Genç H, Ceviz E. (2021). Oyun ve Çocuk Gelişimi, Editör Zeynep Filiz DİNÇ, Spor Bilimleri II Kitabı-2021/ Eylül, Akademisyen Yayınevi, 1. Basım, 45-61.
- Ünver, D. (2022). Futbolun Fizyolojik Talepleri. Yalçın, S. (Edt). *Spor Bilimleri Alanında Uluslararası Araştırmalar V*. İçinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Watson, P. (2014). Ayağa Oyna Ponpei. Domingo. İstanbul. 13-251.
- Williams, T. (2013). <https://www.theguardian.com/football/when-saturday-comes-blog/2013/dec/05/borussia-dortmund-germany-team-jurgen-klopp> erişim tarihi: 2.7.2024